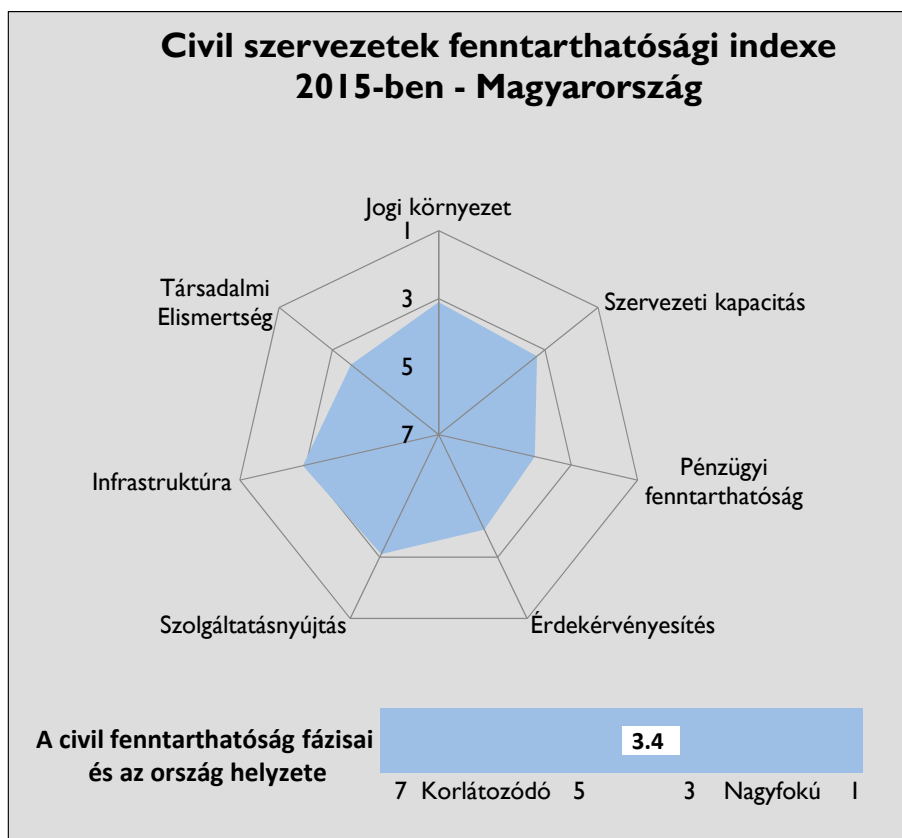
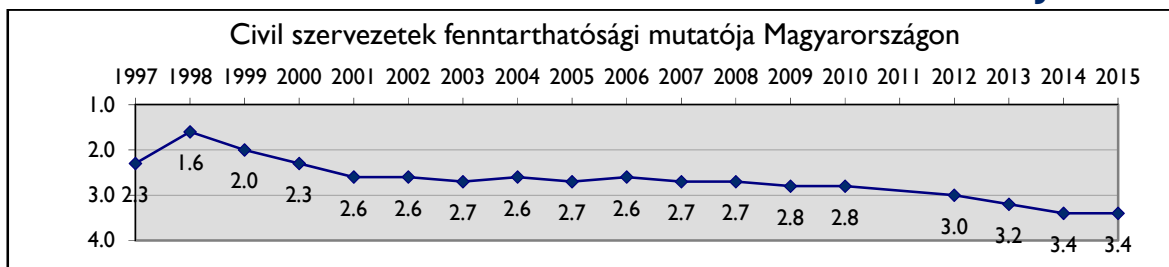

SZERVEZETEK FENNTARTHATÓSÁGI MUTATÓJA 2015-BEN – MAGYARORSZÁG

2016. június

CIVIL SZERVEZETEK FENNTARTHATÓSÁGI MUTATÓJA: 3.4

2015-ben Magyarországot is elérte az elsősorban Szíriából kiinduló menekülthullám. Egész évben ez a válság uralta a közbeszédet, ami nyáron és ősszel tetőzött, amikor a menekültek pályaudvarokon vesztegeltek, illetve kerítés épült a szerb és horvát határ mentén. A magyar kormány makacsul ellenállt az EU kötelező

kvótarendszerrel kapcsolatos terveinek, amely a menekültek befogadását szabályozza a tagállamok között. A kormány emellett nyíltan kampányolt Magyarországon az EU tervei ellen, ami félelmet és idegengyűlöletet szított.

A negatív kampány váratlan reakciót váltott ki a társadalomban. Informális csoportok alakultak, hogy gondoskodjanak a naponta érkező menekültek ezreiről, akiket az állami ellátórendszer semmibe vett. A civil szervezetek több demonstrációt is szerveztek azt követelve a kormánytól: bánjanak emberségesen a menekültekkel ahelyett, hogy kriminalizálnák őket.

A menekültválság ugyanakkor elkendőzte a gazdasági problémákat. Tavasszal gyors egymásutánban több befektető és bróker cég ment csődbe, ami több minisztériumot és kormányhivatalt is érintett, melyek közvetlenül a cégek összeomlása előtt mentették ki vagyonukat. Habár az esetek megkérdőjelezték a felügyeleti rendszer működőképességét, mégsem váltottak ki nagyobb tiltakozást a társadalomban.

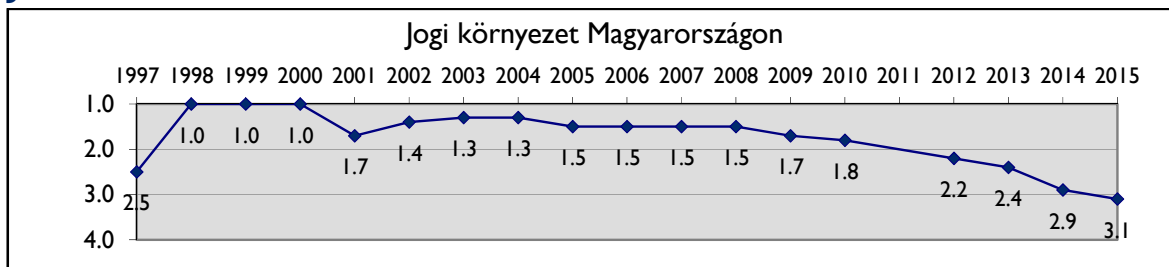
Az év során rendszeresen robbantak ki korrupciós botrányok elsősorban az EU Strukturális Alapokhoz kapcsolódóan. A Transparency International jelentése szerint az EU által finanszírozott beszerzések túlárazottak voltak, és a kiválasztást nem előzte meg valós versenyztetés a 2007-2013-as időszakra tervezett források 2015 végéig való elköltésének kötelezettségéből kifolyólag.

A munkanélküliség aránya 2015-ben csökkent valamelyest, mintegy 6,5%-ra, de a statisztikákat torzítja az egyre terjedő közmunkaprogram, amely történelme során sosem javított fenntarthatóan a munkanélküliség arányán. A jövedelmi különbségek, a szegénységben (körülbelül 1,6 millió fő), vagy a szegénység küszöbén élő emberek száma továbbra is jelentős. A főváros és a vidék fejlődése közötti eltérés súlyosbítja a társadalmi problémákat – a társadalom széles rétegei válnak reményvesztetté és passzívvá. A civil szervezetek munkája továbbra is kritikusan fontos.

A civil szervezetek fenntarthatósága számos vonatkozásban romlott 2015-ben. A jogi környezet romlott, mivel az új online regisztrációs rendszer megbonyolította a bejegyzési folyamatot, miközben a szervezetek továbbra is alapító okirataiknak az új Polgári Törvénykönyvhöz való adaptálásával küzdenek. Emellett az információszabadságról szóló törvény új kiegészítése drasztikusan megemelte a közérdekű adatigénylés költségeit. Kevesebb szervezet foglalkozik érdekvédelemmel, mivel a kormány nem veszi számba a civilek véleményét a törvényalkotási folyamatokkal kapcsolatban. A civil infrastruktúra gyengül, mivel a szektorközi együttműködéseket gyengíti a kormány civilekhez való hozzáállása, amelynek következményeképpen a cégek is óvatosak, és kizárólag vitán felül álló jótékonyági szervezetekkel működnek együtt, míg a civil szektorról alkotott közvélemény romlott, mivel a szervezetek egyre nehezebben tudják a médián keresztül közvetíteni üzeneteiket.

A központi Statisztikai Hivatal legfrissebb adatai szerint a regisztrált civil szervezetek száma a 2012-es 65 000 feletti értékről 2014-re 63 900-ra csökkent. Az egyesületek körében a szabadidő (24%), a sport (17%) és a kultúra (13%) a legnépszerűbb tevékenységi területek. Az alapítványoknál az oktatás (33%), a szociális szolgáltatások (16%), és a kultúra (14%) vezet.

JOGI KÖRNYEZET: 3.1

A magyar civil szervezeteket körülvevő jogi környezet tovább romlott 2015-ben is. Míg a szervezeteket szabályozó keretek, a Polgári Törvénykönyv és a civil törvény javarészt változatlan maradt, az új online rendszer megbonyolította a regisztrációs folyamatot, és a 2014-ben kezdődött adminisztrációs zaklatások

megfélemlítő légkört teremtettek.

A régóta várt online regisztrációs rendszer 2015 elején kevés előkészítést illetve figyelemfelhívást követően kezdett el működni. A rendszer használata kötelező a közhasznúak, választható a többi civil szervezet számára. Az első tapasztalatok azt mutatják, hogy az online regisztráció (birosag.hu) nem felhasználóbarát, sőt még inkább megbonyolította a civil szervezetek bejegyzésének folyamatát, mivel az online adatlap több információt kér, és kitöltése technikailag nehézkes. Mindemellett még mindig hónapokat vehet igénybe, hogy a bíróság változtatásokat jegyezzen be, legyen az akár csak egy egyszerű alapszabály-módosítás. Megyénként eltérőek a bírósági ítéletek, mivel a bírók – bármiféle központi iránymutatás vagy állásfoglalás hiányában – különbözőképp értelmezik a jogi követelményeket. Mivel a jogi környezet nem kedvez az új civil szervezetek alapításának, egyre több informális, nem bejegyzett szervezet alakul.

A civil szervezeteknek 2016. március 15-ig kell módosítaniuk létesítő okirataikat az új Polgári Törvénykönyv rendelkezései szerint, amely 2014-ben emelkedett jogerőre. Míg az alapvető szabályozás nem változott, a törvénykönyv jónéhány általános aggodalmat kiváltó technikai változást vezetett be, például a közgyűlések lebonyolítását és a vezetőknek a szervezetek feloszlását követő anyagi felelősségét illetően. A kisebb szervezetek különösen képtelenek arra, hogy külső segítség nélkül módosítsák létesítő okirataikat. Azok a szervezetek, amelyek lekésik a határidőt, feloszlathatóak a bíróság által, ami hosszabb távon a regisztrált civilek számának jelentős csökkenéséhez vezethet.

Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény új kiegészítése drasztikusan megemelte a közérdekű adatigénylés költségeit. Az új szabályok megengedik az információ birtokosának, hogy meghatározza a kért adat előállításának vagy összegyűjtésének költségeit. Mivel ezek csak októberben léptek életbe, és az év végéig még nem vezették be az új díjakat, így egyelőre nem lehet lemérni a új szabályok hatását.

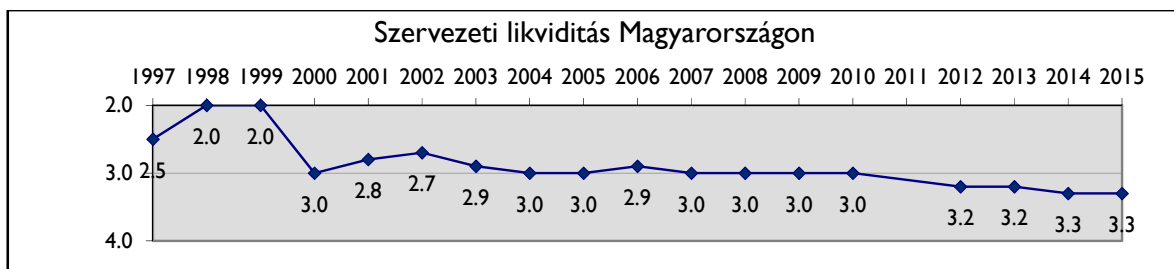
A bejegyzett szervezetek szabadon működhetnek a törvény keretein belül, a szervezeteket mégis adminisztrációs eljárásokkal zaklatják. Január végén a bíróság megalapozott gyanú hiányában törvénytelennek ítélte az Ökotárs Alapítványnál 2014 szeptemberében lebonyolított házkutatást. Január és február folyamán a kormány adóellenőrzést rendelt el hét, az EGT/Norvég Civil Támogatási Alap által támogatott szervezet ellen. Semmilyen szabálytalanságot nem találtak, és a norvég és a magyar kormány megegyezését követően – amely magában foglalta a NCTA menedzselését végző szervezetek zaklatásának leállítását is – lezárták a szervezetek elleni eljárásokat. A kormányzati retorika ugyancsak fenyegeti a szektort. Az év folyamán magas rangú kormányhivatalnokok, mint például a Miniszterelnöki Hivatal vezetője, jelentették ki többször nyilvánosan, hogy a külföldi támogatásokat elfogadó civil szervezetek vezetőit személyes vagyoniuk bevallására kellene kötelezni, de ilyen szabályozást eddig még nem vezettek be.

Az adózással és a vállalkozási bevételekkel kapcsolatos szabályozás továbbra is kedvezőtlen a civil szervezetek számára. Míg a támogatásokat nem terheli adófizetési kötelezettség, és a civilek vállalkozási bevételeinek adója is korlátozott, a magánadományozók nem részesülnek adókedvezményben, a vállalati támogatókat ösztönző adókedvezmények pedig előnyben részesítik a profi sportszervezeteket. Az egyéni adományozók felajánlhatják személyi jövedelemadójuk 1 százalékát az arra jogosult szervezeteknek.

Habár a törvények nem tiltják civil szervezetek részvételét tendereken, a gyakorlatban a feltételek mégis kizárják őket a versenyből.

A civil szervezetek számára nyújtott ingyenes jogi tanácsadás elégtelen. A pro bono szolgáltatásokat nyújtó ügyvédeket a PILnet koordinálja, de azok a szervezeteknek, amelyek nem találnak pro bono segítséget, vagy a résztvevő jogi cégektől távol működnek, fizetniük kell a jogi szolgáltatásokért. A kormány által támogatott Civil Információs Centrumok (CIC-ek) gyakran nem rendelkeznek a szükséges jogi kapacitással ahhoz, hogy ezt az űrt betöltsék.

SZERVEZETI KAPACITÁS: 3.3

A legprofibb budapesti szervezetek kivételével a stratégiai tervezés, menedzsment és tőkeépítés általában hiányzik. A finanszírozási nehézségek miatt a szervezetek hosszú távú tervek helyett csak azonnali szükségleteikkel foglalkoznak.

Nagyon kevés civil szervezet tesz tudatos erőfeszítéseket annak érdekében, hogy tagságát bővítse, vagy erősítse kapcsolatait az őt körülvevő közösséggel. A szervezetek csak ad hoc jelleggel toboroznak tagságot, és a tagdíjak csak egy kis részét teszik ki a bevételeiknek.

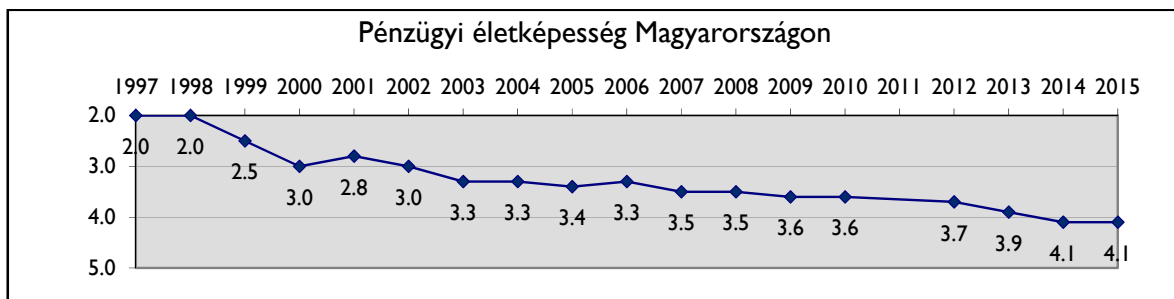
Elméletileg a civil szervezeteket demokratikusan választott vezetők irányítják, ahogy a törvény előírja. A valóságban a szervezetek belső menedzsment struktúrája gyakran nincs egyértelműen meghatározva. A szervezetek többsége egyszerűen túlságosan kicsi ahhoz, hogy belső szervezeti struktúrát határozzon és valósítsa meg. A legtöbb szervezet vagy egyáltalán nem rendelkezik alkalmazottakkal, vagy csupán egy-három munkatárssal dolgozik, akik egyaránt felelősek a szakmai munkáért és a menedzsmentért.

A civil szervezetek nehezen tartják meg a professzionális munkaerőt. A fluktuáció elsősorban a hosszú távú finanszírozási bizonytalanságokra vezethető vissza, mivel a munkatársak általában projektalapon dolgoznak. Ugyanakkor a szervezetek olcsón érhetnek el mintegy 6 000 fő képzett munkaerőt a kulturális közmunkaprogram keretein belül.

A legtöbb szervezet kevés önkéntesről számol be. Az egyre súlyosbodó életkörülmények miatt a dolgozó emberek egyre kevesebbet önkénteskednek. Ennek ellensúlyozására a civil szervezetek növekvő mértékben alkalmaznak középiskolai tanulókat, akik számára 50 óra kötelező önkéntes szolgálatot írtak elő. A 2015-ös Világ Adományozási Mutató alapján Magyarországon a válaszadók 11 százaléka számolt be arról, hogy önkéntesként részt vett valamilyen akcióban – 2013-ban ez az érték 12 százalék volt.

A szervezetek többségének csak olyan alapvető irodai eszközök állnak rendelkezésére, mint a számítógépek és nyomtatók, de gyakran használják tagjaik saját felszerelését is szervezeti célokra. A közösségi média egyre elterjedtebb és professzionálisabb eszköz a szervező munkában, de e téren is jelentős eltérések vannak a kis és nagy szervezetek között.

PÉNZÜGYI FENNTARTHATÓSÁG: 4.1

A pénzügyi fenntarthatóság továbbra is alapvető problémát jelent a magyar civil szervezetek számára. A Nemzeti Együttműködési Alap (NEA) – az állami támogatási mechanizmus, mely a civil szervezetek működési költségeit hivatott finanszírozni – költségvetése több mint 5 milliárd forint (17,5 millió dollár) volt

ebben az évben, azonban a döntéshozatali folyamat nem átlátható. Oknyomozó újságírással foglalkozó szervezetek (mint például a Direkt36) kutatása szerint az alap erősen elfogult a Fideszhez személyes pártkapcsolatokkal kötődő, vagy egyházi kötődésű szervezetek irányában. Ilyen körülmények között sok szervezet – különösen az érdekvédelemmel, vagy politikailag rossz szemmel nézett témákkal, mint amilyenek a női jogok, az LMBT jogok, vagy a drogfüggőkkel foglalkozók – egyáltalán nem számíthat közforrásokra. A Központi Statisztikai Hivatal szerint az állami és önkormányzati források aránya folyamatosan csökken a civil szervezetek bevételeiben, a 2012-es 35 százalékról 29 százalékra 2014-ben.

A 2014-2020-ig tartó periódusban az EU Strukturális Alapok forrásainak nagy részét várhatóan nagy, központilag irányított állami projektek kapják, és ennek megfelelően kevés civil szervezetet érintenek. Az EGT/Norvég Civil Támogatási Alap utolsó pályázata 2015 februárjában zárult, a projektek legkésőbb 2016 áprilisáig futhatnak. A Svájci Civil Alap 2015 októberében zárult az általa támogatott projektekkel együtt. Várhatóan mindkét támogatási mechanizmus folytatódni fog a következő években, de még nem lehet tudni, hogy mikor, és azt sem, hogy miként fognak működni. A Nyitott Társadalom Intézet (OSI) marad így az egyetlen jelentős külföldi támogató 2016-ban.

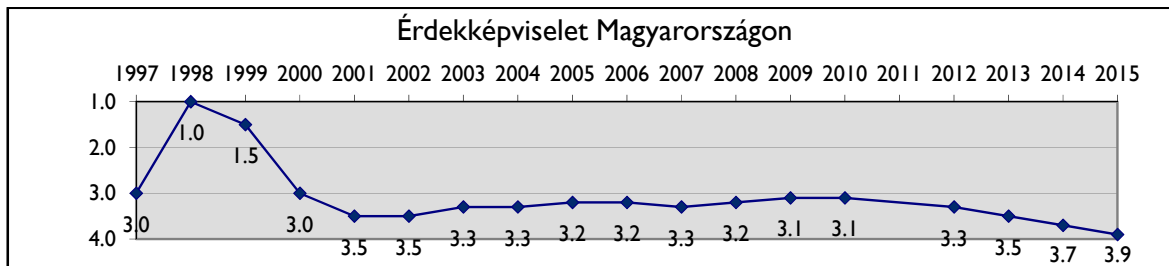
A személyi jövedelemadó 1 százalékos felajánlásokból befolyó bevétel a 2014-es 7,1 milliárd forintról (25,5 millió dollár) 7,8 milliárd forintra (körülbelül 25,5 millió dollár) nőtt 2015-ben. Mind az összeg, mind a lehetőséggel élő adófizető állampolgárok száma növekedett a Magyar Civilszervezetek (MACI) kampányának köszönhetően, amely a civilek egy laza szövetsége, és a szektor láthatóságát hivatott erősíteni. Mindemellett a felajánlások fogadására jogosult szervezetek száma csökkent a 2014-ben bevezetett regisztrációs követelmények miatt, mivel ehhez előzetesen be kell jelentkezni az adóhatóságnál.

A jótékonyág elsősorban helyi szinten működik, magánemberek és vállalatok kis összegekkel kis szervezeteket támogatnak. A 2015-ös Világ Adományozási Mutató egy enyhe csökkentést jelzett az adományok terén, a válaszadók 20 százaléka adományozott jótékonyági szervezeteknek 2014-ben, 2013-ban ez az érték 24 százalék volt. Egyre több szervezet próbál magánadományokat gyűjteni, de közülük csak kevesen képesek sikeres, profi kampányokat lebonyolítani. Ugyanakkor a közösségi adománygyűjtés egyre terjed az olyan oldalakon keresztül, mint az adjukossze.hu, melyet a Nonprofit Információs és Oktató Központ Alapítvány (NIOK) működtet. 2015-ben 48 kampány futott az oldalon, ami növekedést jelent a 2014-es 36-hoz képest, az összegyűlt összeg kampányonként 60 000 (körülbelül 215 dollár) forint és 1 millió (körülbelül 3500 dollár) forint közé esett.

Egyes civil szervezetek társadalmi vállalkozásokat indítanak annak érdekében, hogy önfenntartóvá váljanak. Ezek többnyire szociális szövetkezet formában működnek, és pl. közösségi kávézókat üzemeltetnek, közösségi mezőgazdálkodást folytatnak vagy termékeket állítanak elő – ám kevés kezdeményezés érte el azt a pontot, ahol már külső források nélkül képes működni. A civil szervezeteknek komoly adminisztratív követelményeknek kell eleget tenniük a vállalkozási bevételekkel kapcsolatban a könyvelést, az adózási szabályokat, illetve az egyes tevékenységeket terhelő engedélyeket illetően. Nehézséget okoz az üzleti működés és az eredeti küldetés elérése érdekében végzett munka közötti egyensúly megtalálása is.

A civil szervezeteket éves jelentés közzétételére kötelezi a törvény, bár a külső audit csak az évi 300 millió forintot (körülbelül 1,1 millió dollár), vagy azt meghaladó bevételt elért szervezetek számára kötelező. Gyakran a pénzügyi munkatárs az egyetlen fizetett alkalmazott a szervezeteknél, akik az elmúlt két évben történt különböző hatósági zaklatások eredményeképpen nagyobb figyelmet fordítanak a pénzügyekre.

ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS: 3.9

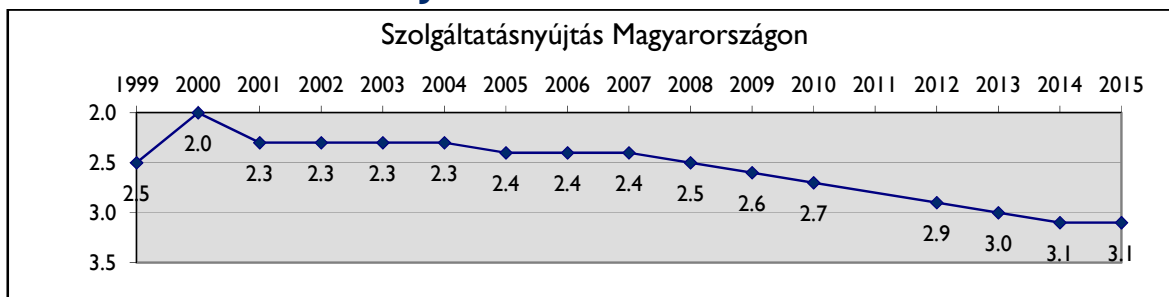
Az elmúlt pár évben a hagyományos érdekvédelem eszközeivel már nem sok eredményt tudtak elérni a szervezetek. Ha egyáltalán bárkivel is egyeztet, a kormány kizárólag a leghűségesebb partnereivel teszi ezt. Úgynevezett stratégiai partnerségeket írnak alá kiválasztott civil szervezetekkel – többnyire szolgáltatókkal, mint például a nagy egyházi jótékonyági szervezetek – hosszú távú együttműködést ígérve. Ugyanakkor részben ezek is értelmetlenek, mivel a kormány az ő szakmai segítségüket vagy tanácsaikat sem fogadja meg. Bár a kormány időről-időre nemzeti konzultációt folytat jelentős ügyek kapcsán, ezek elsősorban postán elküldött kérdőívekből állnak, melyek a kormány álláspontját igazoló, irányító kérdéseket tartalmaznak. Hovatovább valódi népszavazást kezdeményezni egyre nehezebbé válik a különféle jogi akadályok miatt.

Míg a jogszabálytervezeteket a törvénynek megfelelően közzéteszik véleményezésre, a civil szektorból érkező kiegészítések és vélemények rendszerint nem jelennek meg a végső változatokban. 2015 májusában fogadta el a kormány a Nemzeti Korrupcióellenes Programot. Bár a Transparency International és a hasonló szervezeteket bevonták a program kialakításának korai fázisába, a végső változat jelentős mértékben eltért attól a verziótól, amelyen közösen dolgoztak, és nem folyt róla egyeztetés széles körben. Pozitívum, hogy a környezetvédelmi civil szervezetek által folytatott széleskörű kampánynak köszönhetően 2015 tavaszán a köztársasági elnök kikérte az Alkotmánybíróság véleményét, mielőtt aláírta volna a földtörvény kiegészítését, amely lehetővé tette volna a természetvédelmi területek privatizációját. A bírók alkotmányellenesnek találták a kiegészítést. A törvény más elemeit is tiltakozás övezte, de ezek változatlanok maradtak.

Vidéken gyakran a polgármesterrel, az önkormányzattal, és egyéb intézményekkel való viszonytól függenek a szervezetek. Így aztán a civilek ritkán jelentenek független hangot a közvetlen vagy közvetett megtorlástól való félelmükben, mint például a támogatások vagy az önkormányzati területek ingyenes használatának megvonása.

Ilyen körülmények között sok szervezet motiválatlanná vált, és feladta a közügyekben való részvételre való törekvését. A fő emberjogi civil szervezetek aktívak maradtak, de sikereiket többnyire inkább peresedés útján érték el, semmint a kormánnyal való párbeszéd eredményeképpen. Peresedés útján sikerült például elérni, hogy a Fidesz szóvivőjét bocsánatkérésre kötelezzék, amiért a Magyar Helsinki Bizottságot „álcivilnek” titulálta. A 2014 őszi kezdődött utcai tiltakozáshullám 2015 elejére elhalt, és az új ügyek, például a menekültügy kapcsán szervezett tüntetések csak pár ezer embert voltak képesek megmozgatni. A tavalyi évhez hasonlóan a civilek semmilyen kézzelfogható érdekvédelemesítő tevékenységbe nem kezdtek a szektor jogi vagy szabályozási környezetének javítása érdekében.

SZOLGÁLTATÁSNYÚJTÁS: 3.1

A civil szervezetek hagyományosan sokféle szolgáltatást nyújtanak, mint például az informális oktatás, szociális jóléti, egészségügyi és idősellátási szolgáltatások. Mindazonáltal a forráshiány egyre inkább hátráltatja a civileket ebben, különösen mivel a fő rendszereket – oktatás, szociális és egészségügy – államosították. Egy oktatással vagy fiatalokkal foglalkozó szervezet például egyre nagyobb nehézségekbe ütközik az iskolákkal való együttműködés terén, amelyek gyakorlatilag semmilyen önállósággal nem rendelkeznek az új rendszerben. Mindent jóvá kell hagynia a központi államigazgatásnak, amely gyakran több hónapos késéssel válaszol, ha egyáltalán reagál.

A sok szolgáltatás államosítása ellenére a helyi szükségletek nem feltétlenül elégülnek ki. Bizonyos területeken, különösen a szociális ellátás terén nagymértékben csökkentették a költségvetést, mert a kormány úgy döntött, hogy kizárólag a közmunkaprogramra támaszkodik a munkanélküliség és szegénység elleni küzdelemben. A közmunkáért fizetett alacsony bér gyakorlatilag minden más, a szegények számára korábban elérhető szociális kedvezményt felváltott. A civil szervezetek saját tagságukon messze túlmutatva próbálják betölteni az ürt

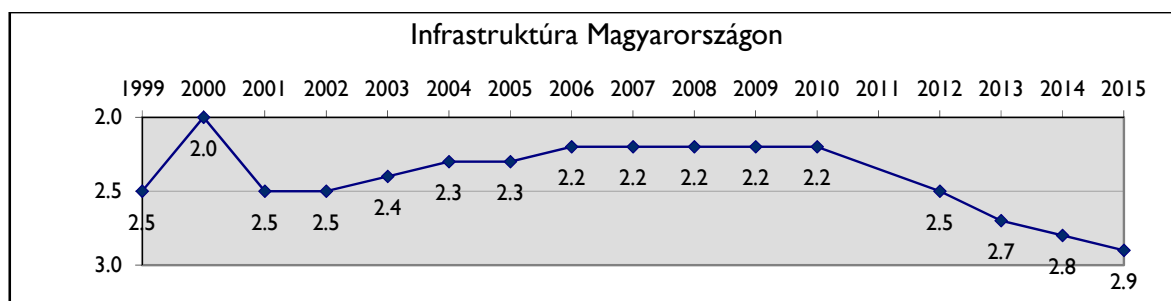
szolgáltatásaikkal, habár megnehezíti, hogy mindezt önkéntes alapon teszik. Olykor a szolgáltatásokat projekthalapon finanszírozzák, de azok így a támogatás lejártaival fenntarthatatlanok.

Új informális csoportok alakítottak ki ugyanakkor helyi szolgáltatásokat. A Heti Betevő kezdeményezés például élelmiszer és pénzadományokat gyűjt budapesti belvárosi vendéglátóhelyeken, és ebédet illetve heti élelmiszercsomagokat oszt szét a nyolcadik kerület rászoruló családjai körében. A nyár elejétől kezdődően a szíriai menekültválság az önszerveződő informális csoportok példa nélküli hullámát indította el. A Migration Aid például a közösségi médián keresztül aktivizált ezeket, akik széleskörű szolgáltatásokat nyújtottak, beleértve az étel- és ruhaadományokat, információszolgáltatást és egészségügyi ellátást a vasútállomásokon és a határokon vesztegelő menekültek részére. A hónapokon keresztül működő hatalmas önkéntes akcióhoz hasonló korábban soha nem fordult elő Magyarországon. Kérdéses ugyanakkor, hogy a formalizáltabb civil szervezetek képesek lesznek-e erre építeni más társadalmi problémák kezelése terén.

A szolgáltatások költségtérítése gyakorlatilag lehetetlen, egyrészt mert a kedvezményezettek nem fizetőképesek, másrészt mert a projektfinanszírozásokhoz kapcsolódó szabályozások tiltják díjak szedését.

A kormány általában nem hajlandó támogatni a civil szervezetek szolgáltatásait és termékeit, és ritkán fordul elő, hogy az állam kiszereződne a szolgáltatásokat civileknek. Ha mégis ezt teszi, gyakran nem nyílt versenyeztetés, hanem személyes kapcsolatok alapozzák meg a szerződésalkötést. Egyes önkormányzatok, mint például Pécs, civilek bevonásával kiszervezik a helyi kulturális szolgáltatásokat.

INFRASTRUKTÚRA: 2.9

A kormány által létrehozott húsz megyei CIC továbbra is működik, és kínál szolgáltatásokat, mint például a szervezetek működését érintő különféle tanácsadás, helyi szervezetek adatbázisa, és együttműködési lehetőségek. Ugyanakkor a szolgáltatások egyenlőtlenül oszlanak el a megyék között a működtető szervezet szakmai hozzáértésétől függően. Ráadásul a CIC-ek humán kapacitása korlátozott, és alig érik el a távolabbi területeken működő szervezeteket. Míg egyre több információforrás érhető el online, a CIC-ek nem elégítik ki a személyes segítségnyújtás iránti igényeket.

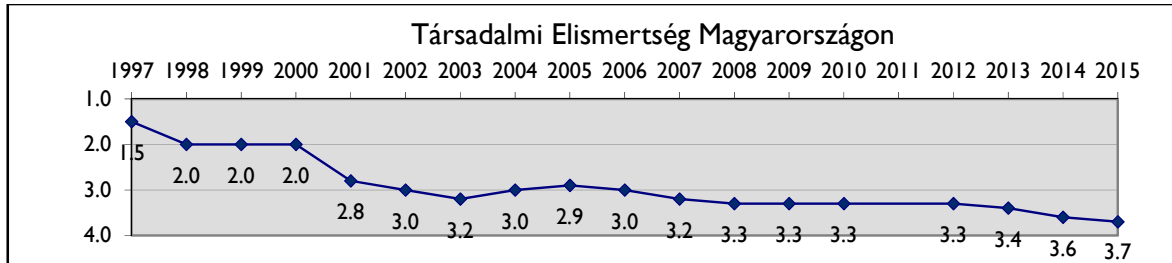
Mindössze két közösségi alapítvány létezik – Budapesten és Egerben – amelyek helyi szinten gyűjtnek forrásokat, és osztanak adományokat évi pár millió forint (5 000 és 10 000 dollár között) értékben. Léteznek új ígéretes kezdeményezések is, például Pécsen és Nyíregyházán, egy, az EGT/Norvég Civil Támogatási Alap által támogatott projekt eredményeképpen, amely éppen új közösségi alapítványok létrehozását alapozza meg.

A kormány civilek irányában tanúsított rosszindulata 2014-ben megnövelte a szervezetek tudatosságát a szektor védelmét szolgáló erősebb koalíciók létrehozásával kapcsolatban. A jelentősebb fővárosi szervezetek indítottak egy ilyen kezdeményezést, de ez még mindig kezdeti stádiumban van. Léteznek aktív koalíciók egy-egy téma köré szerveződve is – mint például a gyűlöletbűncselekmények vagy a környezetvédelem –, vagy helyi szinten, mint például Egerben.

A civilek gyakorlatilag a működésüket érintő minden képzéshez hozzáférnek. Ezeket a szolgáltatásokat ugyanakkor vagy vállalkozások nyújtják díjazás fejében, amit sok szervezet nem tud megfizetni, vagy civilek, külföldi támogatások segítségével. A felsőfokú oktatás keretei között korábban létező, civil társadalommal foglalkozó kurzusokat fokozatosan leépítették az egyetemeket érintő megszorítások részeként. A képzés további akadálya, hogy azokat felnőttoktatási programokként kötelesek akkreditálni a szervezetek, ami bonyolult folyamat.

A szektorközi együttműködések megnehezíti az állam civilek irányában tanúsított hozzáállása. Ennek következményeképpen a cégek óvatosak és inkább csak a kevésbé megosztó jótékonysági ügyekkel foglalkozó szervezetekkel működnek együtt. Kivétel volt ez alól a Google Nyitottak vagyunk kezdeményezése, amely a Szivárvány Misszió Alapítvány által szervezett Budapest Pride-ot támogatta 2015-ben. Ebben az évben a Pride minden korábbit felülmúlóan több támogatót szerzett és láthatóbb volt.

TÁRSADALMI ELISMERTSÉG: 3.7

A civilek egyre nehezebbnek találják üzeneteik közvetítését a médián keresztül. A médiareprezentáció erősen függ a kiadó politikai irányultságától. A közmédia gyakorlatilag minden független és kritikus hang elől elzárkózik. 2014-ben mind a köz-, mind a kormánybarát magánkézben lévő média állandósította azt a hozzáállását, amely szerint a civilek kizárólag hagyományos, politikamentes, jótékonysági ügyekkel foglalkozhatnak, miközben az érdekvégyesítő és 'watchdog' tevékenységet folytató szervezeteket „politikai” illetve „idegen ügynök” címkékel bélyegzik meg, akik a demokratikusan választott kormány ellen áskálódnak. Míg a civilek elleni általános médiakampány 2015-ben megszűnt, a kormánykritikus szervezeteket továbbra is zaklatják. A miniszterelnök még a menekülteket segítő informális csoportokat is támadta azzal, hogy „aláássák a nemzet érdekeit”.

Mindemellett a kormány támadásai javították a civil szektor médiareprezentációját. Független kiadók, különösen az online média, a korábbinál nagyobb gyakorisággal jelentettek meg híreket kisebb kezdeményezésekről is. Ilyen volt például az Add a Kezed Egyesület programja, amely női fogvatartottakkal foglalkozik, és a NaNE által lebonyolított nők elleni erőszak témájú kampánya.

A közvélemény továbbra is tájékozatlan a civilek szerepével és tevékenységeivel kapcsolatban, különös tekintettel azokra a tevékenységekre, amelyek valamiképpen politikainak minősíthetőek. Ezeket gyakran úgy állítják be, mint amelyek a kormány és a politikusok ellen dolgoznak. Ebben a tekintetben a pártpolitika és a szakmapolitika közötti határ gyakran elmosódik.

Ráadásul a civilek nem kommunikálják aktívan a munkájukat. A legfrissebb események, mint például a civilek elleni kormányzati intézkedésekkel szembeni gyenge köztiltakozás eredményeképpen a egyes szervezetek tudatosabbá váltak sebezhetőségüket illetően, és a nagyobbak megerősítették kommunikációs tevékenységeiket. A jelentősebb érdekvégyesítő szervezetek, mint például a Társaság a Szabadságjogokért és a Helsinki Bizottság láthatóbbá váltak, köszönhetően az egyre terjedő online eszközöknek, és sok más szervezet is erősítette jelenlétét a közösségi médiában és a közvéleményben. A MACI kampányt, amely az egy százalékos felajánlások növelése és a civilek népszerűsítése érdekében jött létre, körülbelül 360 civil szervezet támogatta.

A kormány ahelyett, hogy megpróbálna kapcsolatot teremteni a civil társadalom tagjaival, inkább saját civil szervezeteket alapít. Az állam elsődleges partnere továbbra is a Civil Összefogás Fórum, amely egy kormány által szervezett nem kormányzati szervezet (GONGO). Nemrégiben a kormány partnerségre lépett az Alapjogokért Központtal is, amely gyakran szólal fel emberi jogi civil szervezetek ellen. A cégek a kormánytól nyitottabbak a civilek felé, de gyakran nem tekintik őket elég professzionálisnak a hatékony együttműködéshez. Mint azt már említettük, a vállalatok közkapcsolataik romlásától való félelmükben inkább kedveznek a nem megosztó ügyekkel foglalkozó szervezeteknek.

A civil szervezetek egyre inkább értik, hogy növelniük kell átláthatóságukat közkapcsolataik javítása érdekében, a magánszféra védelmére hivatkozva némelyik szervezet mégis vonakodik információt közzétenni. Habár az új szabályozás, mint amilyen az éves beszámoló közzétételére vonatkozó kötelezettség is, az átláthatóságot hangsúlyozzák, kevés szervezet haladja meg ezeket. Bár léteznek önkéntes alapú szabályzatok különféle

ügyekkel kapcsolatban, mint amilyen az adománygyűjtés, ezeket nem használják széles körben a szektor tagjai. Az Adománygyűjtő Szervezetek Önszabályozó Testülete megduplázta tagságát a korábbi évekhez képest, és így jelenleg 17 tagot és 10 tagjelöltet tömörít. Ez arra utal, hogy a magánadományokat gyűjtő civil szervezetek egyre inkább felismerik az átláthatóság és elszámoltathatóság fontosságát az adományozóik felé.

A Civil szervezetek fenntarthatósági mutatója egy kulcsfontosságú eszköz a közép- és kelet-európai valamint az eurázsiai térségben a civil szektor fejlődésének elemzéséhez. Az index huszonkilenc országban követi nyomon a szektor elmúlt tizenkilenc évi fejlődésének folyamatát. A civil szervezetek jogi környezetére, szervezeti kapacitására, pénzügyi életképességére, az érdekképviselőkre, szolgáltatásnyújtásra, az infrastruktúrára és a közvéleményre fókuszálva vizsgálja a civil társadalmak létezését biztosító teljes környezetet. Minden egyes dimenziót egy hétpontos skálán mér, ahol az 1-es pontérték nagyon fejlett szintre utal, míg a 7-es osztályzat alacsony fejlettséget mutat. Az indexet az Egyesült Államok Tengerentúli Fejlesztési Hivatala (USAID) állítja össze, minden országban helyi partnerek segítségével.

További információért kérjük keresse Móra Veronikát az Ökotárs Alapítvány címén (move@okotars.hu).

A „Közép- és Kelet-Európa, és Eurázsia Civil Szervezeteinek Fenntarthatósági Indexe 2015-ben” tanulmány angol nyelvű változata az alábbi internetes oldalon érhető el: <http://www.usaid.gov/europe-eurasia-civil-society>